

VIRUMAA

RAHVAÜLIKOOI TEATED

VILISTLASKOGU VÄLJAANNE
JUUNI 1940.

XXIII

Ilmub vilistlaskogu juhatusel toimetusel

Virumaa Rahvaülikooli lõpetajad 1940. aastal.

Et tuli ei kustuks . . .

Vinged tuuled puhuvad üle kodumaa, olgugi, et kalendri järele on kevade. Aedadēs seisavad raagus viljapuud, oraseväljad tükati mustalampilised — ei midagi rõõmustavat silmale.

Nii looduses. Kuid rahvaste elus on väljavaated veel kurvemad, sest siin peab surm otse halastamatut lõikust ja just inimliku kultuuri kollete vahel.

Meile kui väikeriigi kodanikele mõjub eriti masendavalt see asjaolu, et suurte maailmariikide sõjamasinate rataste vahele on jäänud kõrge kultuuriga väikeriigid, kes tahtsid kõikidega elada rahus ja sõpruses. Võib olla nii mõnelgi tekib seda kõike nähes küsimus: Kas maksab veel töötada, püüda, oma kodu ehitada, kui rahvaste elu ja tulevik on muutunud nii ebakindlaks?

Usume, et meie pere, Rahvaülikooli pere, selle küsimusele jaatavalt vastab. Siiski maksab püüda, maksab töötada, ehitada, kuigi maailmas sellega kõrvuti suur hävitus käib. Ja just sellepärast, et hävitus käimas on, peab neis kohtades, kus rahu valitseb, seda suurema hoolega ehitama, looma.

Hävitusi on ikka olnud, sõjad on ka endistel aegadel maid laastanud. Kes seda paremini ei teaks kui meie, kelle maad mitu ja mitu korda sõda nii on laastanud, et „kuke laulu ja koera haukumist“ kuulda ei olnud.

„Rasked ajad“ ja „ebakindel tulevik“ on ainult nõrkadele ja laiskadele vabanduseks. Usume, et meie ei kuulu nende hulka. Sellepärast endise innu, püsivuse ja sitkusega endiste tähiste poole! Lütugem tihedamalt, teine-teisega ühiseks Rahvaülikooli pereks, kuid töötagem ka selleks, et kogu meie rahvas püsiks ühise kindla, tugeva perena neil raskeil aegadel. Selleks Rahvaülikoolilt tervist ja jõudu!

Perenaise päevaküsimusi.

Meie kõik pingutame omi kehalisi ja vaimseid võimeid selleks, et kätte püüda paremaid elutingimusi. Püüame saavutada võimalikult vähema osa oma töövaeva ja sissetulekute eest algelisi elutarbeid toidu, korteri ja riietuse näol, et enam ainelisi võimalusi ja tööst vaba aega jääks muude kultuuriliste vajaduste tarvis (kirjandus, muusika, haridus, seltskondlik tegevus jne.). Statistilised andmed näitavad, et enamiku meie rahva perekondade sissetulekutest piisab ainult toidu ja riietuse muretsemiseks, kuna muuks otstarbeks sageli üle ei jäägi. Eriti nüüd, mil elukallidus sõjaolude tõttu on palju tõusnud, seisame olukorras, mis nõuab kainet ja arukat inimest. Kuna keegi ei suuda ega oska ettekujutada, kuidas praegused konfliktid lõpevad ja kudas lõpevad, siis peame igal juhul vaimselt ja ka muul viisil valmis olema võitluseks suurte ja kauakestvate raskuste vastu. Eeskätt peame oma elu seadma ja korraldama nii, et üksik isikute ja kogu rahva tervis võimalikult vähe kõigi võimalikkude raskuste all kannataks. Alles hiljuti läbistas lehti ühe arsti kirjutis, kes avaldas kartust, et arvestades maailmasõja koledusi ja kogemusi tuleb karta tuberkuloosi suremuse ja haiguste suurenemist, samuti ka nakkushaigustesse. Kui me läheme aga raskustele vastu avasilmi ja kui õigel ajal otsime õigeid teid, siis võime loota, et meie rahvas tuleb tervelt läbi praeguste tõsiste aegade. Muidugi võivad meid tabada veelgi suuremad kitsikused ja mured, kuid loodetavasti tuleme ka neist läbi ja milleks siis mõelda just kõige halvemat ehkki ajad on Euroopas praegu segasemad kui kunagi varem. On tõsi, et ühel perekonnal elades teisega ühesugustes tingimustes ja olukordades kuulub toitlusele ja riietusele rohkem raha kui teisel, sealjuures aga sageli

ei ole enamkulutaja tarbed sugugi paremini rahuldatud kui vähemkulutaja omad, vaid tihti vastupidi. See oleneb kulutaja oskustest — kui teadlikult ja otstarbekohaselt ta oskab teha sisseoste ja hiljem ostetud aineid käsitada ja kasutada. Kuigi väiksed enamkulutused üksikmajapidamises ei ole silmapaistvad, on neil aga rahvamajanduses määratu tähtsus. Näiteks, kui iga perenaine päevas toidu valmistamisel ühe inimese pealt hoiab kokku 1 sendi, teeks see terve Eesti riigi kohta üle miljon sendi, nädali kohta aga juba üle 8 miljoni. Sama põhimõte on maksev ka riietuse otstarbekal ja õigel käsitamisel.

Kodumajanduskoja ja ratsionaliseerimise komitee poolt on algatatud kokkuhoiu aktsiooni, ja on tehtud võrdlemisi laiaulatuslikku selgitustööd just toidluse ja riietuse alal. Sama otstarbeks oli korraldatud märtsi kuul Tallinnas näitus „Meie igapäevane leib ja kehakate“, milline hiljem üle viidi Tartu. Muidugi oli sellest peamiselt kasu meie linna perenaistel, kuna aga maa perenaine omi teadmisi peab peamiselt hankima vastavatest ajakirjadest. Ma siinkohal puudutaksin õige lühidalt just toitlusesse puutuvaid küsimusi, kuna riietuse üle palun lugeda s. a. „Taluperenaise“ mai kuu numbrit lhk. 137, kus kaunis hästi on käsitatud mitmesuguseid riidevarustuse parandamise ja ümbertegemise võimalusi.

Toitluse alal peame igas olukorras püüdma hoolitseda selle eest, et toitlustase ei langeks. See nõuab perenaiselt-toitlustajalt suurimat asjatundlikkust ja kaalutlust, sest ei tohi kunagi unustada neid peanõudeid, millele peab vastama otstarbekohane toit: 1. toidu hulka peab olema küllaldane, 2. üksikute toiduainete vahekorid peab olema õige, 3. toit peab sisaldama vajalikul hulgal kõiki kehale tarvisminevaid aineid ja selle juures peab see olema hinnavääriline ja vastu võetav maitset kui välimuselt. Toiduainete ost ja muretsemine ei tohi olla juhuslik. Soovivat on, et ka toitlustamise alal üheski olukorras ei püüta elada päevast päeva, vaid ka siin on otstarbekohasem koostada kava pikemaks ajaks, kas nädalaks või kaheks, see viis võimaldab paremat ülevaadet tarvitavatest ainetest ja saame vältida kaldumist ühe külgsusele.

Vajalik on, et iga perenaine tunneks toiduainete koosseisu ja väärtust, et oskaks õieti oma pere toita. Kallid toiduained ei anna mitte igakord kõiki vajalikke aineid, vaid tähtis on toitlustamisel niihästi hind kui koosseis. Näiteks odavad täisväärised valkuandvad toiduained on: piim, kooritud piim, kohupiim, võipiim, looma sise-elundid, silgud ja hooagadel ja muu kala.

Silk (räim) või mõni muu odav kala ja kartul, selle juure vähe toorest köögivilja — toorsalatit ja tangu — või jahu ja piimasupp on hästi koostatud toidukord, sisaldades kõiki organismile vajalikke toitaineid ka kõige odavamini. Asjatundliku toiduainete valiku juures saame ka väikeste kuludega koostada küllalt rahuldavalt toitlustamist. Toiduaineid muretsedes peame mõtlema ka sellele, kui palju nad annavad jääke, nii võib kallina näiv toiduaine tõeliselt osutada

odavaks. Näiteks: kumb tuleb meil tootluse seisukohalt odavam, kas lihatükk, milles suur kont ja selle eest maksta odavamalt hinda, või ostes pehme lihatükk, makstes selle eest kallimalt? Peame oskama ka valida ja tarvitada neid toiduaineid, millest kaloreid saame kõige odavamini. Nii saame kõige odavamini kaloreid piimast, leivast, kooritud piimast, rasvast, pekist, odavast kalast jne.

Tähtis on ka see, et perenaine muretseks aineid rohkem korraga, sellega ta hoiab kokku raha ja aega. Tulusaid näpunäiteid leiavad lugejad Kodumajanduskoja poolt ilmunud brošüüris: „Odav ja tervislik toit“ á 5 snt. Kokkuhoidlik perenaine oskab valida ka toiduaineid säästvaid toiduvalmistusviise. — Esikohale koorega keedetud ja küpsetatud kartul. Kõige vähem läheb toiduaineid kaduma keetmisel, siis hautamisel ja ahjus küpsetamisel, kuna aga praadimisel, eriti oskamatul praadimisel on kadu võrdlemisi suur.

Kokkuvõttes võib öelda, kui perenaine oskab asjatundlikult valida toiduaineid, nendega säästvalt käituda ja otstarbekohaseid toiduvalmistusviise valida, võib ta toita oma perekonda hoopis tervishoidlikumalt ja paremini samade kulude juures, kui perenaine, kes eelpooltoodud põhimõtteid ei jälgi.

Tootluse seisukohalt väljudes tabas meid tänavune külm rängalt. Ainult õige vähesel määral võime loota puuvilju, seepärast tuleks meil tänavu rohkem ja mitmekesisemalt aiavilju teha kui eelmistel aastatel. Ka nüüd ei ole aeg veel liig hiline selleks!

H. S O O R M.

Arvud kõnelevad.

Rahvaülikooli vilistlastest ankeedi valgusel.

1938. a. teostatud ankeet rahvaülikooli vilistlaste seas võimaldab teatud ülevaate koolilõpetajate nüüdsest elust-olust, nende arenemisest ja isiksuse kujunemisest peale kooli lõppu. Kahju ainult, et vilistlasperes nii vähest huvi tunti ankeedi vastu ega saadetud sellepärast tagasi mitte pooligi väljasaadetud küsimuslehtede arvust. Ent teatud ülevaade on siiski olemas.

Suurem osa vastajast — 65% kokkusaabunud vastustest — on oma silmaringi laiendanud iseõppimise teel.

Oleks siinkohal huvitav teada, millistel kaalu- ja milliste asjaolude õhutusel asuti täiendama oma haridust? Julgeme loota, et edasiõppimisele tõukajaks oli eestkäit rahvaülikoolis saadud äratus, seal külgepoogitud „otsimise vaim“. (On ju seda vilistlased korduvalt rõhutanud, et just rahvaülikooli mõjul on nad üht-teist ette võtnud.) Edasiõppijate hulgas näeme ka neid, kes on asunud kavakindlale enesearendamisele: nii õpib 4 vilistlast kodukeskkoolis, 2 kodupõllunduskoolis, 2 üldhariduslikus koolis jne. Seejuures vastajate arvust suur hulk on edasi õppinud põllunduskoolides (14%), naiskutsekoolides (7%) j. m.

Edasiõppijaist tegutseb omal käel ja kulul 66,7%, vanemate hoolitsusel 33,3%. See näitab, et oma silmaringi laiendamine on õpihimulistelt vilistlasilt nõudnud ja nõudmas küllaltki suurt pingutust. Võib veel siinkohal märkida, et suur osa vastajaist (53,5%) on oma teadmisi täiendanud mitmesugustel kursustel.

Ühe eesti vanasõna uuemaaegne variant on: näita mulle, millist raamatut sa loed, siis tean ja tunnen ma ka sind! Seda näidet võiksime kohaldada tolele pikale raamatute nimekirjale, mis koosneb vilistlaste poolt eelmisel aastal loetud raamatutest. Peab fähendama, et

vilistlased on lugenud ilukirjanduse alal
peamiselt väärtteoseid,

eesotsas A. H. Tammsaare „Tõde ja õigusega“. Loetelus leiame peagu kõik viimasel ajal ilmunud eesti paremate autorite teosed, samuti on loetud Hamsuni, Lagerlöfi, Undseti. Üksikud vilistlased on siiski loetavama raamatuna maininud „Saladuslik saar“, „Ootamatu pärandus“ jne.

Vastavalt vilistlaste igapäevasele tegevusele loetakse õige palju ka populaarteaduslikke teoseid, eestkätt mitmesuguseid käsiraamatuid.

Omakiitusena võiksime ülaltoodu põhjal ütelda, et meie vilistlastepere ja üksikud vilistlased oskavad hinnata hea raamatu tähtsust ja sellele vastavalt ka valida lektüüri. Nii et rahvaülikoolis külitud seeme — loe väärtuslikku raamatut selleks, et sealt midagi saada, mitte aga sopakirjandust, põnevaid, närvekõditavaid kriminaalromaane — kannab siingi vilja.

Et raamatuist osatakse lugu pidada, näitab seegi, et ankeedile vastajaist 65,7% omab isikliku raamatukogu, kusjuures 8 vilistlasel on kogus juba 150—500 köidet.

Ajalehtedest loetakse kõige rohkem „Uus Eesti“, mis vihjab sellele, et on huvi meid ümbritseva elu ja päevasündmuste vastu kogu maailmas. Kuna vilistlasist elab enamus maal, siis vastavalt sellele loetakse kõige rohkem kodu- ja põllumajanduslikke ajakirju, kuid mitmete lugemislaual leidub ka „Looming“, „Varamu“, „Eesti Kirjandus“, „Teater“ j. t.

Nii palju vilistlaste enesarendamisest ning vaimsete huvide rahuldamisest.

Mis on aga vilistlastest saanud, mida on nad juba suutnud iseseisvalt teha ja korda saata?

Ankeedile vastajaist tegutseb rõhuv enamus põllumajanduse alal, umbes 85%,

neist siiski juba 32% iseseisvate põllupidajatena.

Ülejäänud tegutsevad oma isataludes, mõned üksikud on teenijaiks võõrastes taludes. Peale selle on osa vilistlasi siirdunud ka teistele elukutsetele. Nii tegutsevad aiandus-assistentidena 4, riigiteenijaina 4, ärialal 3, ajakirjanikuna 1, käsitöölisena 4 vilistlast, kes kõik juba tegutsevad iseseisvatena. Peale nende tegutseb üksikuid vilistlasi võõraste juures käsitöölisena, ärialal, tööstustes ja kodusel majapidamises.

Suur töö on vilistlaste poolt tehtud kodutalude korrastamises, kodukaubandamisel j. t. sellistel aladel, millest leidus lähemalt „V. R. Teadete“ 1939. a. juunikuu numbris. Ankeedi andmed sel alal on kõigiti rõõmustavad ning

lasevad oletada, et rahvaülikooli lõpetajad on kohtadel kodukorrastamise ja kodukaunistamise alal tõelised

pioneerid ja teerajajad oma kodukohtade ümbruse välisilme tõstmisel ja meie kodu- ja põllunduskultuuri edasiviimisel.

90,4% ankeedile vastajaist tegeleb kodukaunistamisega, neist 45,6% on istutanud ilupuid-põõsaid, 40,6% on korraldanud siseruume, 13,8% on värvinud hooneid.

Rahvaülikooli on nimetatud seltskonnategelaste ettevalmistajaks. Sama tõendab ka ankeet, millele vastajaist 90,4% võtab osa seltskonnategevusest, neist 43,5% lihtliikmena, 56,5% aga juhtivalt, s. o. organisatsioonide juhatusliikmena. Mida muud, kui võime rõõmu tunda neist arvudest! Tegelefakse nii hariduslikes kui ka majanduslikes ning ühistegelikes organisatsioonides.

Kuna maal ja ka linnades on üldiseks nähteks seltskonnatöö juhtide puudus, siis selles suhtes on

rahvaülikoolil täita suur ja tähtis missioon:

kasvatada ja anda üha rohkem juurde kohtadele uusi seltskonnategelasi, sest praegused vilistlased on näidanud, et rahvaülikool seda suudab! Et viimasel õppeaastal rahvaülikoolis pandi veelgi suuremat rõhku seltskonnategelaste ettevalmistamisele, tuleks küll praegusel vilistlasil hoolitseda selle eest, et nende kodukohtadest tuleks noori õppima rahvaülikooli, kelledest on loota seltskonnategelasi ja kes aitaksid lahendada üldtuntud juhtidekriisi. Oldagu aga oma tegevusega seejuures heaks reklaamiks rahvaülikoolile!

Nagu näha, võib ka kuivadest ankeediarvudest maalida õige mitmesuguseid pilte meist, vilistlastest, meie tööst, töötulemustest ja tulevikusuundadest. Arusaamatuks jääb ridade kirjutajale ainult asjaolu: ankeedile vastajaist 59 vilistlast oli nõus tegema „V. R. Teadetele“ kaastööd, ent kuhu on see jäänud?

P. K.

Rahvaülikool ja Välis-Eesti.

Nagu teame ja kuuleme oma kaasvilistlastelt suvi- ja talipäeval, õpib Rahvaülikoolis rohkesti noori ka väljastpoolt kodumaad, võõrsilt. Need on rajataha jäänud suguvennad, väliseestlased. Praeguse kooli viieteistkümnne tegevusaasta jooksul on Rük-is õppinud ka viisteistkümmend Välis-Eesti noort. Need küll kõik Lätist, aga loodame et tulevikus avaneb võimalus siia pääseda ka kaugematel väliseesti noortel.

Kui nüüd küsida, mis kihutab need noored võõrsilt siia? Sellele vastus võib olla kaunis mitmesugune. Siiski usun, et ühiseks tiivustajaks kõigil on kodumaa kutse. Iga väliseestlase südames peitub salajane soov pääseda kas või kordki oma armsale kodumaale. Ja kui siia ei saada oma eluajal, siis vähemalt viimast puhkepäika soovitakse leida kodumaa kalmukünkal.

Nüüd need noored, keda on meelde tuletanud ka Kodu-Eesti, tõttavad siia võõrsilt, et ühes kodumaa noortega püüda kindlustada oma rahvuslikke tõekspidamisi, ja püüda nendega ühise tarkuse päikese poole. Seega on Rahvaülikool ainukeseks kohaks, mis pakub Välis-Eesti noortele kõike vajalikku ja rahvusliku vaimu kindlustust.

Vast nii mõndki huvitab küsimus, kuidas siis tekkisid need väliseestlased, kus nad asuvad ja kuidas nad elavad. Selleks väikese pildi saamiseks tarvitseb heita pilku vaid vähekeseks minevikku, sirvida ajalooraaamatu koltunud lehekülgi. Säält loeme, et võõrad valitsesid meie maad. Võõrastele kuulus kõik meie maal. Eestlasel puudus oma tuba, oma luba, puudus oma lapike maad. Ja mis pidi tegema see õnnetu eesti rahvas, kes ei osanud elada ilma maata? Jäeti maha kodumaa, mis ei pakkunud enam midagi. Minki võõrsile otsima maad, otsima õnne. Õnne, mis võõrsil oli veel kõrgemal ja kaugemal kui kodumaal. Näib tõsine tõde olevat Fr. Kreutzwald'i sõnadel: „Omal maal õitseb õnni, kodus kasvab kasu parem!“ Ei leitud enam rahu võõrsil, ei meelitanud enam võõramaa looduse ilu. Ja nüüd võõrsil olles, alles osati hinnata tõeliselt kodumaad. Paljud tõttasid tagasi kallile kodumaale, kuid leidsid siit ainult oma viimse puhkepaiga nagu seda laul „Laksi Tõnis'est“ kujukalt väljendab. Paljud nende hulkade seast pidid jääma olude sunnil siiski võõrsile.

Nii ei leidu praegu ilmajagu, kus ei elaks eestlasi. Kokku asub välismaal üle 800.000 eestlase. Seega kaunis suur % kodumaa rahvarvust.

Kas tuleb jätta neid suguveidi meeldetuletamatult sinna kaugustesse, pakitseva südamega igatsema kodumaa järele?

Armsad kaasvilistlased kodumaal, siin seisab ees teil suur tegevusväli. Usun, et paljud on teist oma kooliajal või suvi- ehk talipäeval vestelnud nende väheste väliseestlaste-noortega, kes seni on õppinud Rahvaülikoolis, ja võib olla paljud on teist teadlikud neist raskusist, mis takistab nende noorte rahvuslikku eluavaldusi.

Kuidas siis elavad need väliseestlased? Jälgides „Välis-Eesti“ kuukirja veergudel kirjutisi, leiame et eestlased võõrsil elavad kaunis jõukalt. Eriti Ameerikas ja Uus-Meremaal. Poleks mõtet neist siinkohal kirjutada pikemalt, kuid võiksin küll kirjeldada lähemalt kohti, kus elavad Rük-i vilistlased Lätis.

Oma ligemas naabruses Vana-Laitsnas tean nelja Rük-i vilistlast, Ape's kolm, kes kõik pärit sääliettest eesti perekondadest. Need eestlased on siia jäänud vabadussõja lõpul piirivöö rajamisega. Esi-algu päale piiri rajamist ei teatud suurt paha aimata, kui jäädi vaid mõne kilomeetri kaugusele kodumaast. Aga varsti saadi aru olukorrast, et on tõeliselt võõrsile jäädud kodumaast ja kaugele sugulastest. Kui nüüd oli raskendatud side sugulastega, otsiti üles oma kaasmaalased, naabrid, tuttavad. Hakati organiseerima oma eesti seltskonda. Ja nii tekkisidki esimeste üritustena Haridusseltsid ja eesti koolid. Ape's asutati Eesti Haridusselts 1929. a. V.-Laitsnas aasta hiljem. Meie säälsed kaasvilistlased on kõik tegevad nendes seltsides.

Hariduslik tase siinsete eestlaste juures ei jäta midagi soovida. Enamus valdavad kahte kuni kolme keelt. Ollakse huvitatud mõlemate riikide siseelust ja tuntakse huvi poliitika üle. Laialt kasutatakse ka eestikeelset kirjandust. Ape Eesti Hariduselts ükski omab üle 1000 köitelise eestikeelse raamatukogu.

Majanduslik tase võrdne sealsete teiste elanikkudega ja isegi neist kõrgemal, kuna eestlane on üldiselt püüdlikum ja tahtejõulisem, eriti võõrsil. Suurem osa neid eestlasi on kõik põllupidajad. Samuti ka säälsed Rük-i vilistlased, kes oma igapäevase leivapõllu kündmise kõrval püüavad innuga ajada vagusid ka Välis-Eesti söötinud pinda. Oleme ju veetnud selle lühikese talve nende püüdlikude Kodu-Eesti noorte seltsis. Oleme omandanud osakese seda rahvustuld, mida omavad need noored. Ei taha meiega peita küünalt vaka alla, vaid püüame ühiselt Rahvaülikooli vaimukoldest süüdatud leegiga süüdata ka teisi küünlaid siin teisel pool rada. Kuni kord võime julgelt välja astuda, et oleme samad kodumaa suguvennad. Oleme karastatud rasketes rahvuslikes võitluses, oskame hinnata kodumaad, teda kalliks pidada, talle surmatunnini truuks jääda.

Et oleks võimalik rahvuslikus vaimus seltskonnatöö siin võõrsil, kavatsevad Ape ümbruses elutsevad Rük-i vilistlased sinna luua ÜENÜ osakonda, kuhu saaks koondada neid noori, keda ähvardab ränk ümberrahvustuse hädaoht, seega kadumine oma kodumaale.

Väliseestlane L. T r o s k a.

Lahkumine.

On varajane hommikutund. Kevadine loodus on alles vaikne. Raagus puud seisavad liikumatult, ainult tasane tuulehoog paneb kergelt nende latvu liikuma, kaugemalt metsaservalt punetab juba tõusev päikese ketas. Taevaalaotus on selge, töötab tulla ilus kevadilm.

Virumaa rahvaülikoolis käib äratav kell, kätte on jõudnud aeg koolist lahkumiseks. Uniselt ronitakse voodist välja, kuid virgutakse kohe, sest aega on vähe ning mõnedki korraldused enne ärasõitu on veel tegemata. Tütarlaste internaadis ollakse väikesed, võiks öelda, et isegi nukralt tõsised. Tunned kibelevat rahutust kui mõtled, et varsti pead nendest koduseks saanud ruumidest lahkuma. Tunned juba ette ära, kuidas pikad ja pimedad sügise- ning talveõhtud kodus on igavad ja kurvad, on nagu millegi ja kellegi omase ning tuttava järele puudus. — Kuue kuu eest kokkutulnud noored on nagu õde- venda üheks suureks pereks kasvanud. Ühine töö, hool ja mure, on oma sideme tugevaks köitnud. Lahkumine üksteisest tundub seetõttu ka eriti kurb ning raske olevat. Kibelev rahutus kodu ja tuttavate järele on esialgu kadunud. Jumalagajätt on mõnel pool pisarateni liigutav. Neiud ei suuda esialgu harjuda mõttega, et nad üks-

teist niipea enam ei näe. Ühised õhtud internaadis, köök ja käsitööklass, kõik need on aidanud praegusel hetkel selleks kaasa, et lahkumist eriti raskeks teha. „Nii ajaratas ringi käeb, meil kaunid päevad mööda läin'd“, laulab mahajäänud õpilaste salk varemlahkujatele kaasvõitlejatele. Käeviiped ei taha vaibuda. Ikka peatutakse ning heidetakse veel viimast korda pilku tagasi, et jäädvustada mällu valget maja, milles veedetud kuus töökat kuud.

Tunned, kuidas rinnus hääli kõneleb nagu millestki vägevast, kuidas rahvaülikooli laste laul „Kalks on kodu meil kallimat paika“ on otse tõeks saanud. Ununenud on kõik rasked ajad ja katsumised. Möödunud aeg tundub vaid lühikese unenäona, kus jälle oma pakki-dega kolitakse, kuid seekord juba palju suurematega (ning koju tagasi). Siinkohal meenub tahestahtmata M. Veske laul „Isatalust lahkumine“. Kuid kaua ei ole aega kurbi mõtteid eietada. Peagi kaovad lahkujad maanteekäänu taha, kostab veel vaid nende laul.

Päike on taeva laotusel kõrgemale tõusnud, linnud siristavad rõõmsalt. Mets kohab kergelt, põllud mustendavad oodates kündjaid. Kaugelt metsast kostab nagu kõnekõmin, tärkavalt murult vaataks nagu tuhat nägemata silma, looduses liigub nagu kuulmata hääli. See on tunnetus inimeses, mis tärkab kevade saabumisega. Siinkohal tunned jällegi nagu vabanemist, kevade kutsuv kaja nakatab. Nii mõnegi kaasõpilase pilk rändab üle põldude ja niitude. Noormehed kujutavad end juba adra taga mööda mustendavat sirget vagu kõndimas. Neid näevad end koduseid toimetusi tegemas virgalt ja kärmelt siia-sinna liikudes, ning mõttes kõiki senist paremini tegemas. — Mida kaugemale jääb koolimaja ja lähemale jõuab kodu, seda enam köidavad meeli kodused toimetused, kuna kodus on ootamas suur tegevusväli. Igatüki on ikka midagi ühes viinud oma teadmiste varasalve rikastades. Muudatusi ja uuendusi kerkib mõttes nii mitmeigi asja ja töö juure esile. Kõik omad õpitud teadmised ja kogemused tahetakse rakendada ellu. Igalgi on pilk silme ees ilusast ja kaunist kodust, otstarbekohastest ja praktilistest tööviisidest, mille üle nii palju kõneldud on. Töötahe näib kõigil suur olevat. — Uusi mõtteid ja äratust on rahvaülikool ülimal määral pakkunud, ning tema õpilased oskavad nüüd juba hinnata selle kooli tähtsust ja väärtust. Paljudki õpilased, nagu nad seda lahkudes ise toonitasid, on otsekui teiseks inimeseks muutunud. Südames viiakse kaasa koolijuhataja poolt lõppaktusel ühes antud — püha rahunust —, mis meid noori ei lase mitte tegutsemata aega mööda saata, vaid sunnib pühast tahtest ja kohustusest töötama oma maa ja rahva kasuks. — Meie oleme kuulnud ja teame ka ise, mida tähendab nooruse vaimustus, mis võib süttida iseendast, sütitades ja kaasakiskudes ka teisi, kes armad ning loiumad. Selle vaimustuse tähe all tuleb ka meil töötada. Ja kui kõneldakse, et nooruse vaimustust ei ole kerge kustutada, siis ärgu kustugu see ka üheski rahvaülikoolis õppinud noores, sest nemad on aatekandjad. Nende sihiiks jäägu elus ikka edasi püüda, ka oma vaimu varasalve järjest täiendada ning ühtlasi selle eest hoolt kanda, et ta kunagi hooletusest kasutult tühjaks ei jookseks.

— Teeme kauniks oma kodu, muudame õilsaks oma hinge! — olgu meile rahvaülikoolist lahkujaille hüüdsõnaks.

Meie XV lennu rahvaülikooli vilistlased võlgneme tänu selle hoogu andva töö eest, kus me oleme õppinud tundma ümbritsevat elu tema hääde ja halbade külgedega, seades üles sealjuures ka kõlblised juhtnöörid ja alused, — eelkõige juhatajale ning kõigile õpetajaile.

L. VILLUP.

Ääremärkusi mesilastõugudest, traktorikünnist ja tormihoogudest.

Möödunud erakordne talv on jätnud meie meisndusse rasked jäljed. Mõnel pool tõuseb väljasurnud perede arv üle 50%. Mis märkimisväärsem — mitte üksnes algajail ja vähem-asjaga-kursis-olejail, vaid võrdselt ka teadlikel ja suure praktikaga mesinikel. Pole ka ime, seletatakse autoriteetselt poolt. Jäid pered ju väga ebaloomulikku olukorda: suvise põua tagajärjel oli korjatud mesi sitke, palju lehemett esines seas, see on talvevaruks vähe kõlbulik. Sügisel ootamatult esilekerkiv suhkrupuudus ei lasknud seda kõlbmatut talvsööta ümber vahetada ideaalse suhkruöödaga ja järgnev ennenägematu talvepakane tegi oma töö. Needki, kes ületalve elasid, tulid nõrgestatuna välja — suurt saaki pole loota, hea, kui sügiseks normaalsekski kosuvad. Nii asjatundjate arvamus.

Olen ka ise väikseltsel mesindanud. Olen algaja nii kogemusilt kui ka mesila ulatuselt. Kuid ometi tulid mul pered 100% tervelt üle ja on täies jõus, nagu igal kevadel. Oleks aga suvi sobiv, oleks kõik korras.

Millest siis selline vahe? Ja, küllap vist on peapõhjus: arukamad ja asjatundlikud mesinikud mesindavad võõrtõugudega ja nende järglastega, mina olen leppinud ajapuudusel leplikuma ja vähenõudliku kohaliku põhjamaa mesilasega.

Kultuuritõud on aretatud välja kindlal eesmärgil ühekülgselt, soodsais tingimuses. Kõik muu on jäetud kõrvale, on vaid arvestatud vagusust ja saagi kogumisvõimet. Ja tõsi — soodsais tingimuses on nad suutelised ületama meie kohalikku tumemesilast. See on ka kõik. Talvesööti, pesakorraldus jne. — kõik on mesiniku, mitte mesilaste mure. Kõik see peab olema esmaklassiline.

Meie põhjamaa tumemesilane on aastasadu, võib-olla ka -tuhandeid olnud meie maa põline elanik. Ise pidi ta oma elu eest siinses karmis kliimas väljas olema, külma ja niiskust kannatama. Ei ole keegi talle elamist hõlbustanud, ei keegi talveks pesa korraldanud ega katnud, ei keegi halvemal talvesööta paremaga vahetanud. Kes nõrgem, see hukkus paratamatult, järele jäi vaid kõik raskused kestnud. See spartalik valik ongi temast kasvatanud sellise, nagu teda tunneme: sitke, vähenõudlik, alati valmis oma pesa eest väljas olema.

Kui on meil seitse vilja-aastat kirjasõna järele, siis suudab ühekülgselt saagikogujaks arendatud kultuuritõug muidugi enam toota. Täituvad tal ma-

gasinid kuhjaga, kuna põhjamaa mesilane mesinikule ainult keskmist saaki annab. Tulevad aga seitse nälja-aastat, siis on nende lõppedes põhjamaa-mesilane ainus, kes veel kevadel välja lendab, vastu uuele elule.

Milleks sarnane arutus, küsitakse ehk. Egas „Rahvaülikooli Teated“ pole ometi mõni mesindusajakiri?!

Lugupeetud vilistlased ja Rahvaülikooli perel! Meilgi on käes ajad, mida võrreldes võime eeltoodud väitele vastavalt. Ka meid mõjustab teatud „pakane“. Ja meie sisemisis eluavalduis ilmneb ka „nõrgemate kultuur-tõugude“ väljasuremistendentsi.

Suurim viga, mida meil ehk tehtud on, on see, et meie olupoliitikud pole nagu näha tahtnud, et ajad on muutlikud. Alates viimasest sõjalõpust kuni uue alguseni rajati meil elu nõnda, nagu võiks kord saabunud olukord igavesti nii kesta, püsivalt, muutmatult. Ja tekkis meile vaimsel kui ka majanduslikul alal ettevõtteid, üritusi ja põhimõtteid, mis kultuursetele mesilastele sarnlevalt küll normaalses olustikus kahtlemata tulukad olid, kui „talvesööi“ esmajärguline ja „talvepesa“ korraldatud. Erakorralisil aegul aga kipuvad nad vägisi kidunema ja isegi välja surema. Mõnelt poolt nähakse sellises olukorras midagi ebaloomulikku ja püütakse kõige jõuga neid „kultuurtõuge“ hinges hoida. Mina aga ütleksin: ei maksa sattuda paanikasse, kui mõni selline ettevõtte praegusel ajal kõrvad pea alla paneb. See on vaid tervendav nähe, loomulik valik, kus vaid tõesti elujõuline püsima jääb ja omale väärilise koha võidab. Sest me peame kohanema muutunud olukorraga!

Rõhutaksin eriti seda viimast. Sest see on ainus, mis laseb meid kesta igasuguseid muutusi igal alal. Kes seda ei suuda, jääb paratamatult alla. Mõneski asjas tuleb teha vähjakäiku ja pöörduda vanadele harjunud radadele, olgugi see uus kui tahes moodne. Muidu see moodne ja ratsionaalne: kui algas meil see uudismaaharimise hoogtöö suure formaadis, leiti, et meie senine maaharimisviis hobusejõul oli oma aja ära iganud. See ei kõlvanud. Traktor ja ainult traktor pidi olema see Moosese kepp, mis Hoorebi kaljust vee pidi välja lööma. Noor, fanaatiline eriteadlane hüüdis: „Nagu kord tõrjus ader maakirvest, nii tõrjub nüüd traktor atra uudismaalt välja. Saagem moodsamaks, mõelgem ja tegutsegem ameerikalikult!“ Ja tuligi sealt veendumus meie põllumeestele, et ainult traktoriga võib uudismaid künda, hobustega — ah, see läheb liiga kalkiks, ei tasu ära, on raske, ei tule üldse kõne allagi.

Argu arvatagu, nagu oleks mina edu vastane. Ei — traktor on tõepoolest asendamatu. Ent ikka ainult loomulikus olukorras, nagu üldse kõik need moderniseerimised ja industrialiseerimised, mehhaniseerimised ja rationaliseerimised ja veel lugematud muud „eerimised“.

Möödunud sügisel löödi kõik see nagu piitsaga läbi. Algas sõjasõit maailmas, lõppes palju sarnast meil, mis hädavajalik normaalses olukorras. Lõppes muide ka traktorite toit — õli. Ja tunnen mõndagi meest, kes pidid traktorijaamadel laskma omi uudismaid künda, kuid seda ei saanud. Hobustega aga — ei tule üldse kõne allagi. See kündki pole võrdne traktori omale, rääkimata raskusest hobustele ja kündjale. Ja hobused seisid tallides

ja tegid sõnnikut ja adrad roostetasid kuuri all ja traktorid konutasid kuu-
vade-kurkudega. Muidugi seisis ka uudismaa liigutamata.

Aga minu naaber ja piirimees rakendas oma kaks veolooma vana viisi
adra ette ja läks uudismaale. Künd polnud küll nii sügav kui traktoril ja
kändude asemeil ka mitte nii sile, aega ja vaeva kulus ka rohkem, aga maa
sai põõratud. Tänavu kevadel külvab tema. Teised seisavad oma kündma-
tute maade äärtel ja sügavad kukalt.

Vaadakem, lugupeetavad kaasvilistlased — kui on erakordsed ajad, siis
peame ka vastavalt elama! Traktor ja mehhaniseerimine on head asjad, aga
leiba saab ka siis, kuid neid milgil põhjusel ei saa tarvitada. Mitte üksnes
traktoriga, vaid ka vanaaegse maakirvega peame oskama ümber käia ja
kuid mõlemaid tarvitama vastavalt sellele, kuidas ja kus seda olukord
nõuab. Vaid siis suudame meie püsima jääda, kui me õpime kohanema
muutunud oludega. See olgu meie hüüdsõnaks. Rakendagem meie igapäe-
vasesse ellu samad põhimõtted, mida väljendas meie valitsuse juht l. a.
sügisel oma töökavas: „Praegune aeg nõuab, et heidaksime enesest mõnegi
endise mõtteviisi, tõekspidamise ja käsituse, jättes kõrvale kõik muu, püü-
des vaid viia meie rahvast elusalt läbi rasketest aegadest.“ Tollal leiti mit-
mel pool, eriti väljaspoo meie rajasid, neis sõnades nõrkust ja järeleand-
mist. „Omi põhimõtteid ei loovutata — mis ka ei juhtuks, kas või nui nel-
jaks — meie ei tagane tolligi,“ löödi endile vastu rindu. Sest pole nüüd
veel kuigi palju aega kulunud, kuid ometi on taganetud ja mõnegi ütleja
käsi on üpris räbalasti käinud. Me ei hakka siin moraalitsema, kas ja kel-
lel on õigus. On olukordi, kus peab elu võtma sellisena nagu ta on.

Ajaloo torm kohab üle maade ja rahvaste, tuulab ja sorteerib. Haga-
nad ja kõlused terad lendavad eemale, nisud jäävad. Lootkem, et meie rah-
vas säilib selles suures sorteerimismasinas nisuteradena.

Saksa kirjanik Löns kujutab mägestiku pihlaka eluvõitlust: „Metsiku
kivirahnu otsas oli kaljupankadest juurtega kinni hoides pihlakas enesele
kodu leidnud. Kerge ei olnud seal kasvada, mitmetpidi tuli noorel pihlakal
end paenutada, enne kui ta kindlasti püsima jäi. Nagu hiigla maa keha
käänas puutüvi end ümber kivide ja tuuldunud kaljurisu, ajas end kau-
gele kuristiku kohale ja tõusis alles siis õhku. Igal sügisel katsus torm teda
murda, nagu ta mändisi ümberringi purustas, aga vana pihlakas ei mur-
dunud, liiga sügavale ulatasid ta juured kaljulõhedesse ja kivipragudesse,
liiga kõvaks olid külm ja jääne tuul tema koore ja südame kasvatanud.“

Ka meie rahvas on sama pihlaka sarnaselt kasvama pidanud, on sa-
nuti temagi südant jääne maru aegade jooksul karastanud. Ja kui praegu-
ses maailma tormis nii mitmedki suured ja uhked hiiglamännid on juba
murtud ja veelgi murtakse — meie juured on liiga sügaval, meie koor
ja süda on liiga vintskeks ja karmiks jäise tuule sees kasvanud. Kui ka
meie rahvapuul latv. tormis isegi vastu maad paendub, siis seks, et tormi-
hoo möödudes jälle vanaviisi kerkida ja püsima jääda, kui ka ümbruses
peale tormi nii paljugi murtud latvadega puid näha oleks.

H. TALIGA.

Ülevaade aasta- ja vilistlaspäevast.

V. Rahvaülikooli XIV. aastapäeva ja ühtlasi vilistlaspäeva pühitsemine toimus erakorraliste olude tõttu 7. aprillil.

Aastapäeva peo kavas oli 1) kõne koolijuhatajalt, milles kõneleja selgitas rahvaülikooli praegust seisukorda, ülesandeid ja seniseid töötulemusi, 2) rühmdeklamatsiooni ja 3) Villem Sarapiku 3-vaatusline näidend „Võidumäe“.

Pühapäevase piduliku koosoleku keskustelu teemiks oli: „Milleks kohustab meid praegune aeg“. Hr. J. Ruus pidas sissejuhatava kõne keskusteluks, näidates lühidalt, milliseid ülesandeid paneb meile praegune erakordne aeg. Nii näiteks märkis kõneleja, et on praegu avaraid võimalusi igasuguste meil toodetavate toitainete, eriti aia- ja puuviljade turustamiseks, näidates, et ei ole õigustatud sellisel suurel määral aiavilja-, heinteemnete j. t. sissevedu, neid aga võiks väga hästi kasvatada ise. Samuti on viljasaagid pinnaühikult madalad, milliste tõstmiseks tasuvuse piirides on küllaldasi võimalusi.

Edasi puudutas kõneleja kokkuhoidu, mis praegustes sõjaaja oludes on eriti tähtis. Siin peaksime püüdma hoiduda kõigist otstarbeta kulutusist.

Vaadeldes meie vaimuala seisundit leidis referent, et meie rahvustunne on võrdlemisi madal. Eriti selgesti ilmnis see sakslaste lahkumise puhul, mil läks kaasa ka palju eestlasi. Rahvuslik kasvatus tuleb muuta intensiivseks, kusjuures eriti tähtis on laiade hulkade poolt eesti ajaloo, kunsti, kirjanduse ja teaduse tundmaõppimine.

Kokkuvõttes kõneleja leidis, et praegune aeg kohustab meid muutuma kõigil ülesehitavail aladel intensiivsemaks.

Läbirääkimised olid võrdlemisi elavad. Leiti, et küllalt avar tööpõld oleks põllumeestel heinaseemne kasvatuse alal. Samuti peaks põlluharijad rohkem tähelepanu pöörama viljasortide uuendamisele, seemnepuhtimisele, kunstväetiste tarvitusele, laudasõnniku hulga suurendamisele ja otstarbekohasele kasutamisele. Märgitakse, et piimakarja pidamine enamikus taludes vajab ümberkorraldamist paremate tõuloomade valiku ja ratsionaalse toitmise teel.

Puudutades kokkuhoiu küsimust leiti, et suurt kahju tekitab põllumeestele puudulik hoonete ja masin-riistade eest hoolitsemine ning oskamatus sõnniku väärtuse säilitamisel.

Elavat sõnavõttu põhjustab küsimus, et mis takistab ja põhjustab meie põllumajanduse ja külaelu aeglast arengut. Siin jõutakse otsusele, et peamiseks põhjuseks on siin ettevõtlikkuse puudus, samuti oskamatus. Peab kõigil noortel olema südameasjaks oskuste süvendamine ja nende ellukandamine.

Rahvuslikul alal peetakse rahvustunde süvendamine väga tarvilikuks. Siin oleks tähtsaimaks ülesandeks noorsoo kasvatamine ja õpetamine neid

hindama kõike kodumaist ja eestipärast. Esikohale tuleb tõsta rahvusliku laulu ja teiste rahvuslike pärimuste elustamine. Soovitav ja otstarbekas moodus oleks vastavasisuliste õhtute korraldamine, milleks peaks rakenduma ka kõik Rüki vilistlased. Rahvustunde tõstmise suurest tööst langeb väga suur osa organisatsioonidele ja sellepärast omab juhtkond erilist tähtsust. Juhtkonna ettevalmistuse mõttes on soovitatav, et vilistlased juhiksid kodukohtadest ärksamaid noori rahvaülikooli.

A s t a p e a k o o s o l e k .

Koosoleku juhatajaks valiti vill P. Kärp, protokollijaks vill H. Tammar ja Ed. Talvik.

1939. a. aruanne kinnitati tasakaalus kr. 364,39, 1940. a. eelarve kr. 377,31.

Ametivanusega juhatajusest väljalangenud liige M. Roopere valiti tagasi.

Revisjonikomisjoni valiti ühel häälel E. Näks, H. Soorm ja Al. Toiger.

Mõttevahetuse korras avaldati soovi, et vilistlased teeksid rohkem kaastööd „V. R. Teadetele“.

Suvipäeva tähtaja määramine otsustati jätta juhatajuse hooleks, kusjuures avaldati soovi, et see toimuks võimalikult 9. juunil.

Põhikirja § 17 põhjal heideti peakoosoleku otsuse põhjal vilistlaskogust Johannes Reinvald.

Kroonikat.

Kui Rahvaülikoolis jõulupühad möödunud, siis hakatakse ootama aasta talipäeva ja selleks ettevalmistusi tegema. Nii oli see ka möödunud talvel, õpiti näiteinstruktori pr. Kalbeki juhatusel A. Hallase näidend „Uus programm“. Nagu teada, läikati aastapäev edasi elektrivalguse puudumisel, siis korraldati pidu 4. veebruaril, kus kanti ette ülalnimetatud näidend.

Harilikku igapäevast tööd tehakse hooga igal ajal, ehkki pimedus vahet takistab. Korraldatakse mitmesuguseid õhtuid nagu eelmistelgi aastatel. Uudiseks olid klubiõhtud, polaarmaade-õhtu, talve-, kevade- ja looduskaitses-õhtu.

Vaheldust toovad külalised, neid ei ole küll palju, aga kõik tugeva külakostiga. Märkida oleks külalistest E. Haridusliidu õpiringide konsulent hra K. Laane, kes esines paari loenguga — seltskondlikust tegevusest.

EÜNÜ peasekretär hra A. Meikop, kes kõneles hariduse mõistest, muu seas märkis Rootsi haridusministri sõnad: „esimesel kohal olgu kasvatus, teisel — oskused ja kolmandal kohal teadmised“. 2) Omakultuurilistest küsimustest. 3) Noorsoo organiseerimisest, mille puhul korraldas näitliku ÜENÜ osakonna asutamiskoosoleku.

Saabus suurpäev 18. märts — Rahvaülikool sai elektrivalguse, täielikuma ja korralikuma kui oli enne. Oi seda rõõmu. Üleminek tundus kui

kuuvalgusest päikesevalgusesse. Käsitööruumides, kus valitses õhtuti pimedus ja vaikus, algas elav liikumine, fööitati hilisõhtuni, oli ju tarvis natuke-negi tasuda seda aega, mis pimedates tubades täiesti kasuta mööda saadeti ja lõpptulemus näitaski, et kangast koeži üle saja meetri vähem kui läinud aastal, milles muidugi süüdi pole õpilased, vaid valguse puudus, nii ehk andis see tunda kõigil aladel.

Kevadpühiks sõidavad koju suur osa õpilasi, aga peaaegu iga maakond jättis esindaja kohale: Algavad ettevalmistused aastapäevaks, õpitakse näidend ja korraldatakse ühte-feist, et oma kaugemat peret väarikalt vastu võtta.

Peale aastapäeva ei olnud aega, tuli asuda kohe igapäevase töö juurde, tööd palju, aeg lühike.

13. aprillil külastab Rahvaülikooli Arkna põllutöökool, nende külaskäigule vastati kohe nädala pärast.

23. aprillil tähistati jüriööd, tehti rongikäik tõrvikutega, pargis lõketule ümber esineti sellekohaste kõnede ja lauludega.

Tänavu, üle mitme aasta toimus suurem ja kaugem ekskursioon, nimelt 27.—28. aprillini Narva, Orule ja Kohtla-Järve põlevkivitööstusse. Veel ekskursioon Kunda tsemenditehasse.

Käes ongi lõpupäevad ja nagu ikka, muutuvad need lõpupäevad Rahvaülikoolis „palavaks“ kõik liigub suure kiirusega. Ajavahetuse tõttu otsustati korraldada lõpp-peo asemel rahvaluule-õhtu, mille ettevalmistamine vist vähem aega ei võtnud kui näidendi õppimine ja harjutamine, sest kõik ettekanded, kõned, laulud olid hästi õpitud.

See õhtu, 4. mail, õnnestus väga hästi ja võiks öelda, et see üks ilusam õhtu oli Rahvaülikoolis. Sooviks näha sarnaseid õhtuid palju.

5. mail õpilaste tööde näitus. 6. mail aktus. Aktust austasid osavõtuga Haridusministeeriumi esindaja Vabaharidustöö nõunik hra Leinjärv, Viru maavanem hra K. Pajos, V. Rahvaülikooli Seltsi esimees hra E. Raatma ja koolide inspektor hra H. Linsi. Saal oli kaunistatud lilledega, meeleolu pühalik, harras. Lauklakse: „Mu jõud, sind tahan armastada, Ei sõnaga vaid teoga.“ Lahkujaile annavad kaasa paremad soovid kõik ülalnimetatud külalised ja omad õpetajad. Õpilaste esindaja A. Kõivumäe soojad tänusõnad koolile ja õpetajaile. Koolijuhataja J. Ruus annab üle õpilase Linda Villupile „Eesti Vabadussõja ajaloo“ suur kahes andes, tõhuşa kaasabi eest rahvataantsu ja võimlemise alal. Läti väliseestlastele Aleksander Kõivumäele ja Leonhard Troskale, kummagile „Kalevipoeg“ ja Aksel Suurele — „Eesti Vabadussõja ajalugu“, väike.

Peale aktust lahkub osa õpilasi. Õhtul viimane omavaheline koosviibimine. Järgmisel hommikul vara liigub pakkidega kuhjatud koorem jaama poole, selle järele õpilased, kõik tõsised, sügavas mõttes, pisarad silmis. Mahajääjad vaatavad järele liikuvale rongile, südames paremad soovid lahkujaile.

Loodame suvipäeval näha kõike.

Teateid vilistlastest.

Vilistlane Joh. Kallas kirjutab:

Jällegi meenus tõik, et ka mina olen üks neistsinatseist, kes oma kohustusi „Teadete“ vastu pole teps mitte korralikult täitnud. Kuid mul on enda õigustamiseks „väga mõjuvad“ väited ja argumendid, nagu selles ise kohe veendute: Olen ju nimelt üks üpris pisitilluke kübemeke elu võimsas keerises ja rabelen raskuste rägastikus kui lind tõrvatud katusel: tõmbad saba lahti, nokk jääb kinni, tõmbad noka lahti, saba jääb kinni jne. Lihtsalt tunnend, et kogu see tegevus on ainult saamatu ja vaid teosammul edasinihkuv rabelemine — ja seda ei tahagi ju teistele teatavaks teha (mul lip-sas see nüüd küll kogemata välja). Kuid olgu, jätan oma mõjuvad argumendid. Järgmine päevakorra punkt on tegevuse aruanne:

Eelkõige olen talutaat — peremees (mandrimeeste mõõdu järgi küll vist peaaegu pops). Ei saa aga ütelda, et ma sellena just palju oleks suutnud korda saata. (Hiiumaa põllumajanduse näitusel sain küll kord aianduse eest esimese ja maaparanduse eest teise auhinna — aga küllap see ikka eksikombel juhtus.) Peremees on aga ühtlasi ka „väike jüts“ — nagu vanasti „jüts oli väike peremees...“, sest kodupõllunduskooli õpilasena tuleb mul sobitada tutvust igasuguste valemite ja vormelitega. Möödunud suvel sooritasin kooli esimese suvepraktika uhke Mulgimaa südames, Polli põllundus- ja aianduskooli mõisas. Juunikuu töötasin põllumajandusloendusega. Septembris sai minust aga elukutseline „raamatukoi“, s. t. äraseletatult, et omandasin raamatukogu juhataja kutse, sooritades vastavad eksamid Haridusministeeriumi eksamikomisjoni ees.

Muu kõrval tegelen kohapeal muinsus- ja loodukaitse usaldusmehena, Loodusuurijate Seltsi ornitoloogilise vaatluspunkti juhatajana, Eesti Kirjanduse Seltsi usaldusmehena, Kindlustusselts „Eeks-Maja“ ja suuremate ajalehtede ja ajakirjade esindajana. Seltskonnategevuses oleks vast veel mainida põllumeeste seltsi asutamist möödunud aastal. Praegu töötan kaasa põllum. seltsis sekretärina, maanoorteriringis ringivanemana ja avalikus raamatukogus juhatajana.

Abiellunud:

Anette Truupöld — Robert Orgel.

Leida Saar — Eduard Viik.

Kihlatud:

Harald Jürna — Helmi Kobin.

Lehte Teidre — Hugo Kaurla.

Ella Tammik — Juhan Kuuse.

Juhatuse liige vilistlane Peep Kärp teatab rõõmustavast perekondlikust sündmusest, nimelt on tema perekond suurenenud poja Tiidu võrra.

Vilistlaskogu juhatus õnnitleb kõiki eelnimetatuid.

Vilistlane V. Upser †

Õnnetu juhuse läbi töö juures sai surma k. a. jaanuari lõpul väliseestlane Viktor Upser. Sündinud oli ta 10. mail 1923. a. Lätis, eestlasest põllumehe pojana. Õppis Vana-Laitsna eesti algkoolis ja lõpetas 1939. a. kevadel Rahvaülikooli.

Keegi kaasaegne vilistlane meelestab teda kui siirameelset väsimatut noorurit ja tulist rahvuslast, kelle elutöö oli alles algamas. Seega varises see noorur maamulda oma lootusriikka tulevikulävel.

Viimse puhkepaiga leidis oma kodukoha ap. õigeusu kalmistul Lätis, Vana-Laitsnas. Talugu see kaasnoor kergelt võõramaa mulda, ehkgi ta igatsused püsisid kodumaa liivanõmmel.

L. T.

XV lennule.

1. Õpilastunnistused tulevad pärast 23. juunit Rahvaülikoolile tagasi saata. Neid võib saata lahtises kirjas trükitööna, 3-sendilise margiga.

2. Ainult käesolevad „Rahvaülikooli teated“ saadetakse 15. lennu õpilastele, vaatamata sellele, kas nad on vilistlaskogu liikmed või ei. Edaspidi saadetakse „Teateid“ ainult vilistlaskogu liikmetele, sellepärast tuleb kõigil neil 15. lennu vilistlastel, kes soovivad ühendusse jääda kooliga ja kaasvilistlastega, astuda vilistlaskogu liikmeks. Liikmemaksu alammäär Kr. 0.50 aastas, eluaegse liikme maks Kr. 5.—. Kõik vilistlased vilistlaskogu liikmeks!

Vilistlased!

Saatke endist teateid vilistlaskogu juhatusel! Astuge „Rahvaülikooli teadete“ kaastöölise hulka! Iuhtige Rahvaülikooli andekaid, edasipüüdvaid, teovõimelisi noori!

Suvipäeva kava.

8. ja 9. juunil 1940.

8. juunil, õhtul:

Lõkketuli pargis.

Kõned, ettekanded, ühislaulud.

9. juunil:

kell 9.00 — Lipuheiskamine.

„ 9.30 — Hommikueine.

„ 11.00 — Üldkoosolek.

Peateema: Noored ja eluväärtused.

Kell 15.00 — Lõuna.

„ 17.00 — Jalutuskäik.

„ 21.30 — Omavaheline koosviibimine.

Suvipäeva lõpp kell 1.00.

Vilistlaskogu otsuse põhjal on suvipäeva osavõtumaks 50 senti.

Rohket osavõttu loodab

Vilistlaskogu juhatus.

1939./40. a. õpilaste nimed ja aadressid.

Salong, Aino — V. Roomassaar 8. Kuresaare.

Trosko, Leonhard — Ape pk. 2. Läti.

Suur Aksel — Jaunrozes p.-ag., Ape. Läti.

Tarve, Noore — Tudu. Virumaa.

Luukas, Meeta — Türi p.-ag. Järvamaa.

Kalapüüdja, Alli — Kiltsi as., Kiltsi. Virumaa.

Sepp, Adelaide — Kohtla pk. 3. Saaremaa.

Taaler, Velda — Harju-Kahala, Kursi p.-ag. Harjumaa.

Suurväli, Erna — Tudulinn, pk. 9. Virumaa.

Jaansalu, Artemi — Tühjasmaa pk., Pärnu-Jakobi. Pärnumaa.

Heinsaar, Hugo — Rake as., Ambla. Järvamaa.

Luide, Eduard — Mõisaküla II pk., Pärnu-Jakobi. Pärnumaa.

Toomet, Juhan — Surju p.-ag., pk. 8. Pärnumaa.

Peekmann, Rita — Kolga, Vahastu kt. Harjumaa.

Palmroos, Laine — Madara 13—3. Tallinn.

Kesküla, Elvi — Muhu-Liiva p.-ag. Linnuse k.

Väljaots, Elvi — Muhu-Liiva p.-ag.

Pruul, Marga — Torgu p.-ag., pk. 16. Saaremaa.
 Hirvlaano, Manuella — Aia t. Kunda.
 Tõnissoo, Leida — Rake p.-ag., pk. 26. Järvamaa.
 * Salujärv, Adele — Rakvere, pk. 9.
 Küngas, Ella — Kunda, Aru. Virumaa.
 Teidre, Lehte — Kunda k. Kunda.
 Lutsar, Maimu — Holvandi p.-ag., Vana k. Võrumaa.
 Sepp, Liidia — Kolga-Jaani p.-ag., Tässi pk. Viljandimaa.
 Sipria, Anita — Malla p.-ag., Villavere. Virumaa.
 Sakk, Erna — Vöhma p.-ag. Viljandimaa.
 Kull, Alma — Järva-Peedu p.-ag. Järvamaa.
 Pärnik, Ada — Tudulinna p.-ag. Virumaa.
 Laanemäe, Leida — Sompä pk. 23. Virumaa.
 Sillamaa, Kaarin — Kolga-Jaani, pk. 21. Viljandimaa.
 Kirss, Lilli — Meremäe p.-ag. Koruski k. t.
 Villup, Linda — Narva, 2. Jaani 1.
 Sulavee, Mirjam — Käsmu p.-ag. Virumaa.
 Kõivumägi, Aleksander, Pilsielä 18 Aluskne. Läti.
 Otsa, Elmar — Kadila p.-ag. Virumaa.
 Murd, Karl — Vohnja p.-ag., Oja pk. Virumaa.
 Sillavere, Helmi — Väätsa, Nõmmeküla pk. Virumaa.
 Väli, Salme — Muhu-Kuivastu, Mõõga k.
 Strandmann, Linda — Saksi p.-ag., Metspere k.
 Tammik, Ella — Ubja Majandusühisus, Rakvere.
 Haas, Ernst — Lõve p.-ag., pk. 21, Tõrva Valgamaa.
 Vaas, Maie — Tudulinna, pk. 15. Virumaa.
 Riispapp, Helga — Muuga, Laekvere. Virumaa.
 Kauba, Aleksei — Jäneda, pk. 15. Järvamaa.
 Allas, Johannes, Rakvere, Aru pt.
 Võrk, Helju — Jäneda Ühiskpl., Jäneda p.-ag. Järvamaa.
 Marnot, Helga — Lehtse, pk. 39. Järvamaa.
 Romm, Helmi — Vihula p.-ag. Virumaa.
 Roosioks, Valdek — Kunda, Andja pt. Virumaa.
 Eero, Endel — Kunda 47—6.

Aru, Martin — Kunda, Tallinna t. 8.

Soever, Valdur — Võõpsu p.-ag. Petserimaa.

Lipassaar, Floreida — Lümmatu jaam. Virumaa.

Rääsk, Endla — Lehtse, pk. 28. Järvamaa.

Tamm, Melanie — Kunda linn.

TOIMETUS:

Vilistlaskogu juhatusliikmed: **J. Ruus,**
M. Roopere,
A. Mägi,
P. Kärp.
A. Tammar.

Ühistrükikoda Rakveres trükk 1940.

Oma kirjastus.